

Hof van Brederode Vianen

De tuinen van Kasteel Batestein

Bron: Adviesbureau Haver Droeze

Vianen lachte meer in onse lecker' ooghen,
O groene muren, o het aller uysterst pooghen
Van menschen en natuer! Wij droomden all, dien nacht,
Een stuck van 't Paradijs was over Rhijn gebracht.
En 'tscheelde Culenburgh de helft van ons behagen
Dat wij "t soo deun, soo korts, soo voll vianens, saghen;
Maer sijn beleefde Heer vercierde 't met sijn woord,
Blijft, vrienden, blijft bij ons, en reisdt maer merghen
voort.

Uit: Speelreise begost in Iunio 1628
Constantijn Huygens

INHOUD

Voorwoord

Comité van Aanbeveling

1. Verleden, heden en toekomst van een bijzondere tuin, een inleiding
2. Missie
3. Kernwaarden en uitgangspunten
4. Doelgroep
5. Omgevingsfactoren en relevante kaders
6. Projectdoel en afgeleide doelen
7. Te behalen resultaten en uit te voeren activiteiten
8. Aanpak en organisatie
9. Aanleg in fasen
10. Risico's en bedreigingen
11. Begroting
12. Mogelijkheden Voor Vriendschap En Donateurschap
13. Monitoring en evaluatie

Bijlage 1: Beeldschets Hof van Brederode

Bijlage 2: Beplantingsplan

Bijlage 3: Uit te voeren activiteiten

Voorwoord

Beste lezers,

Een lief oud stadje als Vianen herbergt veel moois en daar geniet ik iedere dag van. Toen ik min of meer toevallig in aanraking kwam met het initiatief van de kasteeltuin was ik meteen verkocht: wat zou het mooi zijn om die unieke tuin terug te brengen precies op de plek waar hij ooit lag te pronken.

De Brederodes zetten Vianen destijds op de kaart en ze zijn nog altijd een beetje onze iconen. Johan Wolfert van Brederode (1599-1655) veroverde zijn plek in de historie als krijgsheer en notabel, maar zijn meer artistieke kant is nauwelijks bekend. Hij liet heel vroeg in de Gouden Eeuw een spectaculaire tuin aanleggen bij zijn kasteel aan de Lek. Het werd een avant-garde tuin waarover men tot ver over de grenzen sprak; een bezienswaardigheid voor royalty, burgers en buitenlui en een voorbeeld voor tuinen die later kwamen, zoals die van Versailles.

Het is mijn hoop dat Vianen in de 21^e-eeuw weer kan bogen op die uitzonderlijke groene lusthof aan het Hofplein. Een plek die bewonderd wordt door iedereen die door de tuinpoort struint. Verwacht hier geen aristocratisch speelparadijs aan te treffen; wel een openbare groene oase die met moderne en duurzame methoden wordt vertroeteld en waar iedereen van kan genieten.

De nieuwe tuin wordt een plek met een nuttige en boeiende dagbesteding voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, maar ook een plek voor vrijwilligers met een interesse in (moes-) tuinieren. En hoe mooi is het om de oogst van deze oer-Viaanse tuin te proeven op een historisch Viaans terras? Hoe leuk is het om leerlingen van onze scholen te inspireren met kennis en kunde over de productie van voedsel in de historische context van een beroemde tuin?

Stichting Hof van Brederode Vianen stelt zich ten doel dit in de komende jaren werkelijkheid te laten worden. Om de kasteeltuin van weleer weer op te bouwen op de oorspronkelijke footprint en in de oorspronkelijke vorm. Dat heeft tijd nodig en de symboliek van het groeien en bloeien van een project is hier volledig op zijn plaats. Belangrijk is dat het van en voor Vianen is en dat het gerealiseerd wordt met medewerking van zoveel mogelijk (lokale) geïnteresseerden en stakeholders.

Jeannette Verplancke

Voorzitter Stichting Hof van Brederode Vianen

Comité van Aanbeveling

Met enige trots presenteren wij u ons Comité van Aanbeveling:

Vanessa Bezemer Sellers is werkzaam als Humanities Research Program Coordinator voor The New York Botanical Garden. Zij is van oorsprong een Nederlandse kunsthistorica en promoveerde aan de Princeton University op het gebied van de tuinkunst. Haar boek: "Courtly Gardens in Holland 1600-1650" verscheen in 2001. In 2016 verzorgde zij in het kader van het Brederodejaar een fraaie lezing over de kasteeltuin in het Stedelijk museum Vianen.

Dr. Johan Carel Bierens de Haan, tot 2017 hoofdconservator van paleis Het Loo en bestuursvoorzitter van Tuinhistorisch Genootschap Cascade.
Johan Carel Bierens de Haan geniet nationaal en internationaal groot aanzien op het terrein van behoud van groot en belangrijk historisch groen.

Henk Boers, hortulanus van zowel het Muiderslot als Huis Hofwijck te Voorburg.
Huis en tuin van Hofwijck werden in 1641 in opdracht van Constantijn Huygens ontwikkeld op basis van een eigen ontwerp in dezelfde periode waarin de kasteeltuin te Vianen ontstond. Constantijn Huygens was secretaris van stadhouder Willem II en verkeerde, evenals de Brederodes, in de toenmalige kringen van vooraanstaande Nederlanders.
Henk Boers heeft veel ervaring met tuinreconstructie, kostenaspecten, financiering, e.d.

Drs. René W. Chr. Dessing, van huis uit kunsthistoricus, initiatiefnemer en voorzitter van de Stichting Nationaal Jaar Historische Buitenplaatsen 2012; directeur van de Stichting Kastelen, Historische Buitenplaatsen en Landgoederen, en directeur van de Stichting Erfgoed Landfort. René Dessing speelt een prominente rol in een netwerk m.b.t. historisch beheer, commerciële aspecten, promotie-aspecten e.d.

Renske Ek, van huis uit tropisch bioloog met een passie voor groen en historische tuinen, is tuinconservator van Paleis Het Loo. Samen met **Willem Zieleman**, tuinbaas van de tuinen van Paleis het Loo, vormt zij het tuinteam van Het Loo. Nationaal en internationaal genieten zij beiden groot aanzien op het terrein van behoud van groot en belangrijk historisch groen.

Mike van Leeuwen, Coordinator Natuurbeheer voor Natuurmonumenten en Tuinbaas van Landgoed Koningshof te Overveen en Buitenplaats Beeckestijn te Velzen. Beeckestijn is een 17e-eeuws huis met 18e-eeuwse aanvullingen in een tuin met vergelijkbare formele elementen als de Viaanse kasteeltuin.
Mike van Leeuwen beschikt over veel ervaring met groenbeheer en tuinreconstructie, de publieksaspecten van openbaar monumentaal groen, kostenaspecten, financiering, e.d.

1. Verleden, heden en toekomst van een bijzondere tuin: 1630 -2023

Geschiedenis en betekenis van de Viaanse kasteeltuin

Wie in de geschiedenis van Vianen duikt, stuit al snel op de geschiedenis van het illustere geslacht Van Brederode. Kasteel Batestein, het familieslot van de Brederodes, bepaalde van de 14de tot de 17de eeuw het aanzicht van Vianen. Met name Johan Wolfert van Brederode (1599-1655), Heer van Brederode, Vianen, Noordeloos en Ameide, bracht Vianen in de 17de eeuw tot grote bloei. Johan Wolfert, nazaat van een van de oudste families van Holland, verkeerde als militair bevelhebber in de hoge kringen van het Hollandse prinselijk hof. In 1619 trouwde hij met Anna Johanna van Nassau-Siegen waardoor hij de banden met de Oranje nog meer verstevigde. Omdat hij de elite in stijl wilde kunnen ontvangen, begon Johan Wolfert zijn zetel kasteel Batestein in Vianen te moderniseren en verfraaien.

Rond 1630 ontstond in Vianen een uitzonderlijke en pionierende tuin, een product van de tijdgeest en de fantasie en kundigheid van zijn eigenaar: Johan Wolfert van Brederode. De Kasteeltuin van het slot Batestein bestond uit een L-vormig, ommuurd terrein dat ingesloten lag tussen het kasteel en een verhoogde dijk met slotgracht en was opgedeeld in 5 vierkante tuinvakken met hagen en parterres. Opvallend was de constructie van twee cirkelvormige loofgangen of berceaux binnen een rechthoekige hagenwand aan de oostkant van de tuin en de rijke versiering van de vijf tuinvakken met decoratieve perken (parterres de broderie). Deze parterres bestonden uit een combinatie van buxushaagjes, gekleurde steentjes, schelpen, gravel en gras, aangelegd in ingewikkelde patronen.¹ Delen van de vakken waren gevuld met solitaire planten, waaronder de in de Gouden Eeuw zo populaire bolgewassen als tulpen, keizerskronen en lelies. De exotische bloemen waren zo nieuw voor Europese ogen, en zo kostbaar om te verwerven, dat ze individueel als tuinornament werden tentoongesteld en bewonderd.

De tulpenmanie van de 17de eeuw, die zijn hoogtepunt bereikte ten tijde van de aanleg van de kasteeltuin in Vianen, vond vrijwel zonder uitzondering in het gewest Holland plaats. Echter, de Portugees Francisco Gomez Da Costa had tussen 1634 en 1637 een tulpenhandel in de Vrijstad Vianen. Hij kweekte vooral de zogenaamde 'bizarren', geel en rood gestreepte tulpen, waarvoor exorbitante bedragen werden neergeteld. Er bestaat geen twijfel dat Johan Wolfert tulpen liet planten in zijn parterres en nog altijd overleeft een cluster gele botanische tulpen in de omgeving van het kasteelterrein.

In de tuinen van kasteel Batestein werden ook fruitrassen geteeld, voor consumptie door de Brederodes en hun gasten. Vianen genoot in de 17e eeuw en tot lang daarna faam als fruitstad

¹ Naar een beschrijving van V Bezemer Sellers in Johan Wolfert van Brederode, een hollandse edelman tussen Nassau en Oranje, "De tuin van een krijgsman".

² De tuin van de kasteeltuin wordt gemaakt door rijen buxusplanten te planten in een patroon. Daartussen wordt ruimte gelaten voor banen gras,

waar hoogwaardig en exotisch fruit, zoals abrikozen en perziken, voor de handel werden geteeld.

Johan Wolfert liet de vernieuwende tuin bij zijn kasteel aanleggen door tuinman/hovenier Isaac Leschevin, een van oorsprong Franse ontwerper van borduurpatronen die zijn métier heel inventief toepaste op delicate tuinversieringen en beplantingspatronen. Het resultaat was een lusthof die alle hoge idealen en ambities van de 17de-eeuwse tijdgeest combineerde en de aandacht trok van zowel Nederlandse als buitenlandse prominenten.

De tuin, waarvan een zeer gedetailleerde weergave bewaard is gebleven in de vorm van een prent van Hugo Allaerdt uit 1632, is een vroeg voorbeeld van het Hollands classicisme, een bouwstijl die was gebaseerd op wiskundige principes (ratio), waarbij de natuur (natura) ondergeschikt was aan de kunst (artificia). Het is deze stijl die de hele tuinarchitectuur beïnvloedde en fungeerde als katalysator voor de verdere ontwikkeling van de Hollandse tuinkunst, die later in de 17e eeuw zo invloedrijk werd in Europa.

Isaac Leschevin, een Franse hugenoot op de vlucht voor hevige geloofsvervolgingen, kwam in het gevolg van het Frederik V van de Palts en zijn echtgenote Elizabeth van Bohemen vanuit het Duitse Heidelberg naar Holland. Toen hij in Den Haag arriveerde had hij zijn naam al gevestigd als getalenteerd ontwerper van kanten kragen en borduurwerk, alsmede 'broderieën' voor tuinen. Leschevin werd door Johan Wolfert rond 1630 aangezocht als ontwerper van de ornamentele latwerkconstructies en de 'parterres de broderie'², die –in latere jaren- o.a. ook in de

² Sierelement in de tuin, gemaakt door rijen buxusplanten te planten in een patroon. Daartussen wordt ruimte gelaten voor banen gras, bloemperken, groente-en kruidenbedden, tuinvazen en beelden.

stadhouderlijke tuinen van Huis ter Nieuburch te Rijswijk zijn gebruikt. De latwerkconstructies van Isaac Leschevin zijn bewaard gebleven in een prentboek van 1635, *Vraye Représentations Des Portals, Palissades et Pavillons*, waarvan het enig overgebleven exemplaar wordt bewaard in het Metropolitan Museum in New York. De ontwerpen van Leschevin worden eveneens weergegeven in Jan van der Groens historische tuinboek, *Den Nederlandtse Hovenier* uit 1669. Dit standaardwerk, dat is uitgegroeid tot hét historisch naslagwerk voor de tuinkunst in ons land, vermeldt echter niet de bron van de ontwerpen, en verbloemt daarmee de uitzonderlijke en vernieuwende plek die Isaac Leschevin en Johan Wolfert van Brederode toekomt in de tuinhistorie, alsook de invloed van de Viaanse kasteeltuin op beroemde tuinen als die van 't Loo en Versailles.

Recente ontwikkelingen en stand van zaken: (Eer)herstel van de Hof van Brederode

De tuinen van kasteel Batestein vormen historisch gezien een vroege en representatieve exponent van de grote culturele bloei die de Gouden Eeuw ons land bracht. De reconstructie van de tuinen is in dat licht een belangrijke toevoeging aan zowel het beschermd stadsgezicht van de stad Vianen, dat ooit letterlijk kweektuin was van grensverleggende horticulturele ambities en resultaten, als ook een belangrijke aanvulling op het nationaal groenhistorisch bezit.

De oorspronkelijke locatie van de tuinen is na vier eeuwen nog steeds intact. Samen met de gedetailleerde weergave op de prent van Hugo Allaerdt en het bewaard gebleven prentboek van Isaac Leschevin biedt dit een unieke kans om de toonaangevende tuinen van Johan Wolfert van Brederode weer zichtbaar te maken voor de bewoners en bezoekers van Vianen.

Het idee voor de reconstructie van de ornamentale tuin van het voormalige Kasteel Batestein ontstond min of meer gelijktijdig bij diverse groepen: binnenstadbewoners met ambities voor een stadsmoestuin, de wens van een groep inwoners om een locatie met zinvolle dagbesteding in Vianen te realiseren, horeca-ondernemers op zoek naar lokale biologische producten en de organisatie van de Open Tuinenroute Vianen die de oude kasteeltuin wilde opnemen in het thema van het Brederodejaar in 2016

Het belang van de tuin, en de plaats die hij inneemt binnen de Europese tuincultuur werd pas duidelijk toen tuinhistorica Vanessa Bezemer Sellers haar medewerking verleende aan de expositie en flankerende lezing over de geschiedenis van de tuin van Johan Wolfert van Brederode in het Stedelijk Museum Vianen in de zomer van 2016.

Dankzij verbindende acties vanuit de gemeente Vianen groeide de samenwerking van een brede groep van betrokkenen en geïnteresseerden en werden de eerste plannen gesmeed voor het reconstrueren van deze bijzondere 17de-eeuwse tuinen. Uit deze samenwerking is inmiddels de Stichting Hof van Brederode Vianen voortgekomen,

In grote lijnen omvat het plan van de Stichting Hof van Brederode Vianen de reconstructie van de oorspronkelijke vormgeving van de tuinen op de oorspronkelijke footprint, gekoppeld aan een hedendaags duurzaam, biologisch en ecologisch beheer met optimale mogelijkheden voor

inwoners en bezoekers om de tuinen te beleven. Onderhoud en exploitatie van de tuin zullen zinvolle dagbesteding bieden aan mensen met een verstandelijke beperking of een afstand tot de arbeidsmarkt, e.e.a. in combinatie met de inzet van een team van vrijwilligers.

Maart 2017 werd een presentatie op de tuinlocatie verzorgd in het kader van een tour van bestuurders langs burgerinitiatieven.

in mei 2017 gaf de stichting een presentatie aan het College van Burgemeester en Wethouders.

Er is aansluiting gezocht bij stichtingen voor historische kasteeltuinen/moestuinen voor advies en expertise. Hieruit is een Comité van Aanbeveling voortgekomen, bestaande uit toonaangevende specialisten uit de wereld van historisch groenbeheer.

De Stichting laat zich eveneens bijstaan door de Natuur- en Vogelwacht “De Vijfheerenlanden” en met betrekking tot het herstellen van de historische allure door externe deskundigen zoals als de Historische Vereniging Vianen.

Ook Staatsbosbeheer is aangezocht voor deskundige ondersteuning van het project.

Samenwerking wordt eveneens gezocht met lokale hoveniersbedrijven en horeca en met allen die noodzakelijk zijn bij de realisatie van de tuin, waaronder Provincie, Waterschap, Hoogheemraadschap, Rijkswaterstaat en Monumentenzorg.

Nieuw hoofdstuk voor een oude tuin: Gewenst eindresultaat en verder

De Stichting Hof van Brederode Vianen stelt zich ten doel een fraaie en functionerende historische tuin te realiseren in 2023. De tuin wordt dan gerund volgens biologische en duurzame methoden, biedt zinvolle dagbesteding aan mensen met een verstandelijke beperking of een afstand tot de arbeidsmarkt en speelt een significante rol in de aantrekkelijkheid van het historisch hart van Vianen.

Nergens in Nederland bestaat een museum dat gewijd is aan horticultuur in de Lage Landen, terwijl Nederland van grote historische betekenis is geweest in dat domein, en nog altijd een wereldwijde reputatie geniet voor veredeling en teelttechnieken. Het feit dat de kasteeltuin van Vianen van grote (inter-)nationale betekenis is geweest en herbouwd kan worden op zijn oorspronkelijke plek, is zo uniek dat het uitnodigt om na te denken over de vestiging van een nieuwe attractie: het nationaal museum voor horticultuur.

2. Missie

De Stichting Hof van Brederode Vianen wil de 17^e-eeuwse destijds toonaangevende parterretuin van Kasteel Batestein, aangelegd onder het bewind van Johan Wolfert van Brederode, reconstrueren op de oorspronkelijke footprint, uitgevoerd in de oorspronkelijke Rijnlandse maatvoering.

Zij wil hiermee, nu bijna vier eeuwen later, recht doen aan de historische betekenis van deze tuin als vroeg voorbeeld en katalysator van het Hollands Classicisme, de stroming in de Hollandse tuinkunst die later van grote invloed was op tuinen als 't Loo en Versailles.

Zij wil de nationaal cultuurhistorisch waarde van deze tuin zichtbaar maken, het levend cultureel erfgoed van Vrijstad Vianen verrijken, en tevens een groene oase creëren voor inwoners en bezoekers.

Zij wil de tuin beheren en exploiteren op basis van hedendaagse en actuele opvattingen over ecologie, duurzaamheid en biologisch tuinieren en een bijdrage leveren aan de groenstructuur en de biodiversiteit van de binnenstad. Zo worden ook de culturele, historische en landschappelijke waarden meer zichtbaar en toegankelijk. (Zie ook 'Vianen, Toekomstvisie 2025, Hoofddoelen van beleid').

Zij wil dagbestedings- en werkervaringsplekken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt creëren en lokale betrokkenheid stimuleren door vrijwilligers, meewerkers, (buurt-)bewoners en bezoekers gelegenheid te bieden elkaar te ontmoeten, samen te werken, zich te laten informeren over de geschiedenis van de kasteeltuin van de heer van Brederode, de 17^e-eeuwse tuinkunst, oude bloemsoorten, vergeten groentes, lokale fruitrassen, ecologisch en biologisch tuinieren, producten uit de tuin te kopen, te genieten van een kop koffie of thee en bovenal te genieten van de schoonheid en alle overige specifieke kwaliteiten van de historische tuin Hof van Brederode Vianen.

De Stichting wil dit bereiken door:

- de inzet van vrijwilligers.
- het verkrijgen van gelden door het werven van fondsen en particuliere donateurs, vrienden en begunstigers.
- het organiseren van passende activiteiten ter ondersteuning van de exploitatie.
- zich bij reconstructie, beheer en exploitatie te laten inspireren en leiden door bestaande, gedocumenteerde en gerecommandeerde historische bronnen over tuinarchitectuur in de eerste helft van de zeventiende eeuw en de tuin van Kasteel Batestein gedurende het bewind van Johan Wolfert van Brederode (1599-1655).
- zich bij aanleg, inrichting en onderhoud te laten leiden door hedendaagse en actuele opvattingen over ecologie, duurzaamheid en biologisch tuinieren.

- zich bij aanleg, inrichting en onderhoud te laten adviseren en ondersteunen door deskundigen en professionals.
- samen te werken met alle relevante partners.
- het verzorgen van lezingen, workshops en educatieve projecten.
- het leveren van producten aan de plaatselijke horeca
- de Hof van Brederode bekendheid te geven in de externe omgeving onder meer via website, sociale media, bewegwijzering, folders, flyers en lezingen.
- het aangaan van samenwerkingsovereenkomsten met organisaties voor dagbesteding en arbeidstoeleiding.
- het openstellen van de tuinen voor bezoekers.

Het zal een tuin zijn waar mensen in alle seizoenen genieten van alles wat de natuur te bieden heeft; een tuin die Vianen op de toeristische kaart zal zetten, maar bovenal een tuin die de kwaliteit van leven van mens en dier verhoogt.

Kortom: een tuin die in de 17de eeuw bijzonder was en dat in de 21ste eeuw opnieuw zal zijn!

3. Kernwaarden en uitgangspunten

Kernwaarden

- Historische betekenis van de oorspronkelijke tuin als exponent van de culturele bloei in onze Gouden Eeuw.
- Historische betekenis van de oorspronkelijke tuin als vroeg voorbeeld van Hollands Classicisme, en daarmee katalysator voor de verdere ontwikkeling van de Hollandse tuinkunst die later in de 17^e eeuw grote invloed had in Europa (Het Loo, Versailles).
- Relevante aanvulling op nationaal historisch groenbezit.
- Verrijking van de culturele, historische en landschappelijke waarden van Vianen.
- Bijdrage aan aantrekkelijkheid en recreatieve betekenis van het beschermd Stadsgezicht van Vianen.
- Ecologisch verantwoord, duurzaam en biologisch tuinieren

Uitgangspunten

- De Hof van Brederode ligt in waterwingebied met archeologische bodemschatten.
 - De door Isaac Leschevin aan Johan Wolfert van Brederode opgedragen ets van Hugo Allaardt uit 1632 (Zie Bijlage 1).
 - Hantering van de originele footprint, de oorspronkelijke Rijnlandse maatvoering, en identieke positie.
 - Terugkeer van oude groente- en fruitrassen, maar ook bloem- en siergewassen uit de 17^e eeuw.
 - De tuin is aantrekkelijk voor insecten, vlinders, bijen en vogels.
 - Ornamentele uitvoering van historische elementen.
 - Op het nu verhoogde gedeelte tussen huis nr. 17 en het pomphuisje komt een entreegebouw met achtergelegen kas.
 - Zinnige dagbesteding voor mensen met een beperking of een afstand tot de arbeidsmarkt.
 - Lokale samenwerking.
-

4. Doelgroep

Stichting Hof van Brederode Vianen beoogt zoveel mogelijk mensen te laten genieten van deze op historische bronnen geïnspireerde tuin. Dat kunnen buurtbewoners zijn, of liefhebbers van moestuinen, bloemen en kruiden, inwoners van Vianen en de wijde omgeving, die een plek ter ontspanning zoeken, fietsers en wandelaars die op hun reis Vianen passeren en/of aandoen, maar ook toeristen met interesse in de tuinkunst en historische tuinen en deskundigen op het gebied van groen cultureel erfgoed.

Mensen uit Vianen en omgeving met een lichamelijk of verstandelijke beperking of met een achterstand tot de arbeidsmarkt of vluchtelingen met een verblijfsstatus, kunnen hier werkervaring op doen om zo deel te nemen aan het maatschappelijke leven.

Ook vrijwilligers met hart voor groen en/of historie zijn van harte welkom voor een zinvolle bijdrage.

Ouderen, waaronder bewoners van Zorginstelling Batenstein, kunnen hier een plezierige tijd doorbrengen, ook door andere mensen te ontmoeten.

Voor schoolkinderen uit Vianen e.o. zijn de tuinen een unieke kans om kennis te maken met (het kweken van) bloemen, groentes en kruiden.

Ook kunnen zij vlinders, vogels, bijen en allerlei andere insecten observeren.

Daarnaast horen zij ter plekke een uniek stuk Viaanse geschiedenis. Viaans cultureel erfgoed in levenden lijve!

5. Omgevingsfactoren en relevante kaders

Bewoners

De direct betrokken bewoners zijn de bewoners van huizen aan de Ringdijk en het Hofplein. Met name de bewoners wier tuin direct grenst aan de grond van de toekomstige tuin krijgen te maken met een nieuwe achterbuur: Hof van Brederode Vianen. De Stichting hecht er aan zorgvuldig met de belangen van deze bewoners om te gaan, hen voortdurend en tijdig op de hoogte te houden van geanticipeerde ontwikkelingen, en eventueel zich ontvouwende problemen in goed overleg op te lossen.

Gemeente Vianen

Gemeente Vianen omarmt dit burgerinitiatief en heeft een startsubsidie van 16.000,-- ter beschikking gesteld. Hoewel de gemeente zelf niet actief participeert in Cittaslow onderschrijft zij wel het gedachtengoed en ondersteunt zij initiatieven die passen binnen de visie van Cittaslow. De Gemeente onderhandelt met Oasen over de condities waaronder Oasen het terrein kan gebruiken als waterwingebied. Naar verwachting zullen deze onderhandelingen in het najaar van 2017 uitgekristalliseerd zijn in een overeenkomst met handtekeningen. De Gemeente zal eigenaar van de grond zijn en stelt de grond om niet ter beschikking aan Stichting Hof van Brederode Vianen. Vanaf dat moment kan de Stichting Hof van Brederode Vianen met de Gemeente en met Oasen in gesprek om tot een gebruiksovereenkomst met de Gemeente te komen. Hierbij dient onder meer aandacht besteed te worden aan de juridische basis voor afsluiting van de tuin gedurende de nacht.

Gemeente Vianen zal per 1 januari 2019 formeel fuseren met de gemeenten Leerdam en Zederik. In de aanloop naar de formele fusie per 1 januari 2019 zal op ambtelijk niveau op onderdelen al nauw samengewerkt worden. De Stichting heeft er belang bij de zich ontwikkelende verhoudingen binnen het bestuurlijk en ambtelijk apparaat goed te volgen en goede werkcontacten te ontwikkelen en te onderhouden met toekomstige bestuurders en betrokken ambtenaren

Oasen

Oasen wil als drinkwaterleidingbedrijf waterputten slaan en over een pompgebouw beschikken. Naar verwachting zal het in verband met het verkrijgen van de benodigde provinciale vergunningen enige jaren duren voor deze putten daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden. In de tussentijd zal met Oasen overlegd worden om duidelijkheid te verkrijgen over de positionering van de putten en het pompgebouw.

Ecologisch beheer van de grond en afsluitbaarheid van het terrein zijn gezamenlijke belangen van Oasen en Hof van Brederode Vianen.

Provincie

Eind 2016 heeft de omgevingsdienst regio Utrecht onderzoek gedaan naar de cultuurhistorische waarde van het terrein en de mogelijkheden en beperkingen bij het aanleggen van de kasteeltuin. Uit eerdere archeologische onderzoeken en saneringsrapporten is gebleken dat ter plaatse van de gracht/omwalling/ommuring en de vroegere bebouwde delen van het kasteelterrein buiten het

saneringsgebied vanaf 50 cm beneden maaiveld waardevolle archeologische resten aanwezig kunnen zijn.

Dit betreft o.a. het gebied waar in het ontwerpplan voor de tuinen d.d. januari 2016 bomenrijen staan aangegeven. Het advies is om in deze gebieden geen bodemingrepen dieper dan 50 cm te verrichten en te kiezen voor beplanting die niet diep wortelt.

Voor het binnenterrein van het kasteel ter plaatse van de vroegere kasteeltuinen buiten het saneringsterrein is de verstoringsdiepte onbekend. Aangezien op geen enkele (historische) kaart bebouwing staat aangegeven en op luchtfoto's uit 1940-1945 geen bomkraters te zien zijn, is dit gebied mogelijk nauwelijks of niet verstoord. In dit gebied kunnen archeologische resten van de vroegere tuinaanleg en de periode van gebruik van het kasteel worden aangetroffen. De stichting zal zich houden aan het advies om in dit gebied geen bodemingrepen te verrichten dieper dan 30 cm beneden maaiveld. Een beperkt gebied -het gedeelte dat in 2008 is gesaneerd- is tot 5 m beneden maaiveld afgegraven. De bij de sanering aangetroffen muurresten van het kasteel zijn echter niet verwijderd. Het advies is om deze muurresten te mijden.

Waterschap

Over de wensen tot verbreding van de gracht en het ophogen van de tuin zal overleg met de gemeente, met Oasen, het Waterschap en mogelijk ook de Provincie gevoerd dienen te worden.

Zorgaanbieders

De Stichting voert oriënterende gesprekken met een aantal zorgaanbieders in de regio teneinde te onderzoeken welke organisaties geïnteresseerd zijn om met ons samen te werken en welke samenwerkingsmodellen mogelijk zijn.

Samenwerking met overige partners

De Stichting Hof van Brederode Vianen laat zich daar waar nodig bijstaan door organisaties als Natuur- en Vogelwacht "De Vijfheerenlanden", Staatsbosbeheer, de Historische Vereniging Vianen, Monumentenzorg, e.d. Ook is contact gelegd met bestaande stichtingen voor historische kasteeltuinen/moestuinen en buitenverblijven.

Samenwerking wordt eveneens gezocht met lokale hoveniersbedrijven en horeca en met allen die noodzakelijk zijn bij de realisatie van de tuin.

6. Projectdoel en afgeleide doelen

Projectdoel

Om de in hoofdstuk 2 beschreven ambitie te realiseren kiezen wij voor de volgende projectdoelstelling:

In 2023 is Hof van Brederode Vianen gerealiseerd: Een fraaie historische tuin, op basis van de geformuleerde ambitie, kernwaarden en uitgangspunten en volgens de verdere uitwerking in dit Projectplan.

Afgeleide doelen

Wij hebben 6 afgeleide doelen geformuleerd, die alle van wezenlijk belang zijn voor het realiseren van het projectdoel:

1. Functionerende (project-)organisatie.

Een goed functionerende projectorganisatie is de basis van het resultaat. De Stichting Hof van Brederode stelt samenwerking en gezamenlijkheid voorop bij het realiseren van de plannen. Ambitie, kernwaarden en uitgangspunten worden daartoe gezamenlijk benoemd en vastgesteld. Dit geldt ook voor het beschrijven en vaststellen van de projectorganisatie. En het uitvoeren van het projectplan.

2. Tijdige beschikbaarheid van benodigde budget.

Subsidiemogelijkheden en (steun bij) fondswerving heeft voor de stichting grote prioriteit. De Stichting zoekt daarvoor o.a. contact met het Oranjefonds, Prins Bernardfonds, Fonds 1818, het VSB fonds, Stichting DOEN, Leader (provincie Utrecht), Rabo investeringsfonds.. Ook wordt crowdfunding ingezet als mogelijke bron van inkomsten.

3. Volledig volgens de in het projectplan beschreven specificaties opgebouwde en ingerichte tuin.

Ten behoeve van de beeldvorming is een uitgebreide beeldschets toegevoegd (bijlage 1). Aan een uitgebreid beplantingsplan wordt gewerkt.

4. Functionerend vrijwilligersbeleid

Wij willen vrijwilligers inzetten voor verschillende werkzaamheden in Hof van Brederode Vianen. Te denken valt aan onderhoudswerkzaamheden aan de tuinen en de gebouwen, zaaien, planten, wieden, snoeien en alle andere “groen”-werkzaamheden. Ook zullen we vrijwilligers als gastheer/gastvrouw zoeken. Mensen die over het cultureel erfgoed van Vianen kunnen vertellen, die rondleidingen kunnen geven in de moes- , kruiden- en bloementuin.

Vrijwilligers met een educatieve achtergrond zijn zeer welkom bij het inspireren en enthousiasmeren van schoolkinderen.

Tenslotte zullen er ook mogelijkheden voor vrijwilligers zijn in de horecagelegenheid.

Wij gaan vrijwilligers werven o.a. door persoonlijke benadering, informatiebijeenkomsten, presentatie op bv. jaarmarkten, informatie op onze website, facebook en artikelen in kranten en huis-aan-huisbladen

We werken dit nader uit in ons beleidsplan, een structureel plan van aanpak.

Daarbij maken we gebruik van het CIVIQ model, een model dat uitgaat van de 5 x B:

Binnenhalen

Begeleiden

Belonen

Behouden

Beëindigen

Ook de publicatie “De Vrijwilligersorganisatie” van Stichting Gelders Erfgoed dient voor ons als bron van informatie en inspiratie.

Wij streven naar minimaal 30 vrijwilligers.

5. Functionerend beleid dagbesteding en arbeidstoeleiding

In het eerste kwartaal van 2016 is door de initiatiefgroep onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om mensen met een beperking of een afstand tot de arbeidsmarkt in te zetten van de aanleg en het beheer van de kasteeltuin. Daaruit is het besluit gekomen om voor dagbesteding samen te gaan werken met een professionele partij en zelf geen dagbesteding aan te gaan bieden. Door samenwerkingsovereenkomsten aan te gaan met professionele instanties wordt continuïteit geboden in begeleiding en kunnen gepaste werkzaamheden worden gewaarborgd.

De werkzaamheden liggen op het gebied van aanleg en onderhoud van de tuin maar (in de toekomst) ook op de productie en verkoop van opbrengsten uit de moestuin aan plaatselijk horeca en bezoekers van de op te zetten moestuinwinkel.

6. Functionerend communicatiebeleid.

De reconstructie van de kasteeltuin is een ingrijpende verandering in het leefgebied van de bewoners van het Hofplein en naaste omgeving. Tegelijkertijd biedt het vele mogelijkheden voor recreatie, vrije tijd en dagbesteding voor bewoners en bezoekers van Vianen. De culturele en historische waarde van de tuin maakt dat met de juiste aanpak de tuin ook nationaal -of wellicht internationaal- op de kaart gezet kan worden. Een communicatieplan is hierbij onontbeerlijk.

In het plan zullen de doelgroepen worden benoemd en de te bereiken doelstellingen planmatig worden uitgewerkt.

7. Te behalen resultaten en uit te voeren activiteiten

Het project is geslaagd als we met elkaar de onderstaande resultaten hebben behaald.

Voor een verdere uitwerking van deze te behalen resultaten in uit te voeren activiteiten verwijzen we naar ons activiteitenplan dat u aantreft als bijlage 3.

M.b.t. een functionerende (project-)organisatie

- een beschreven en geaccepteerde projectorganisatie

M.b.t. de tijdige beschikbaarheid van benodigde budget

- een budget voor minimaal noodzakelijk regulier onderhoud
- een budget voor te behalen resultaten per projectjaar/fase zoals beschreven in het projectplan
- een budget voor het eerste implementatiejaar na de projectperiode

M.b.t. de volledig volgens de in het projectplan beschreven specificaties opgebouwde en ingerichte tuin

- een definitief tuinontwerp
- aangelegde nutsvoorzieningen
- een verbrede gracht
- een gedegen grondonderzoek
- een opgehoogde tuin
- een aangelegd drainagesysteem
- een verbrede belvédère en aangepast ronddeel
- een aangelegd bewateringssysteem
- vastgestelde footprint, putten en leidingen
- een aangelegd bewateringssysteem
- een aangelegd voorplein met terras
- een (tijdelijk) in gebruik genomen container
- aangeschafte gereedschappen en materialen
- een geregelde toegang en afsluiting
- een vernieuwd hek en poort
- een in gebruik genomen permanent Paviljoen / Ontmoetingsruimte
- een in gebruik genomen broeikas
- een ingerichte boomgaard
- aangelegde hoofd- en wandelpaden en tuinvakken
- aangelegde belvédère met ingericht ronddeel
- ingerichte tuinvakken
- geplaatste Leschevin-latwerken
- geplaatste beelden, banken, zitobjecten, e.d.

M.b.t. een functionerend vrijwilligersbeleid

- een in uitvoering genomen beleidsplan vrijwilligersbeleid

M.b.t. een functionerend beleid dagbesteding en arbeidstoeleiding

- een in uitvoering genomen beleidsplan dagbesteding en arbeidstoeleiding

M.b.t. een functionerend communicatiebeleid.

- een in uitvoering genomen communicatieplan

De Hof van Brederode is met deze resultaten een prachtige, historische, openbaar toegankelijke en inspirerende ontmoetingsplaats voor bewoners en bezoekers van Vrijstad Vianen. Een eigentijdse tuin met de uitstraling en allure van een 17de-eeuwse tuin. Een tuin die de kwaliteit van leven van de bezoekers verhoogt. Een tuin waar mensen de seizoenen nog herkennen en waar authentieke producten worden gewaardeerd, kortom een tuin waarvan bezoekers zullen zeggen:

Bron: Adviesbureau Haver Droeze

“Ik zag nooit een schooner plek Als Vianen aan de Lek”

Simon de Vries, 1910

8. Aanpak en Organisatie

Aanpak

Centraal staat het realiseren van het projectdoel. En dat is niet een twee drie voor elkaar. Het gaat hier om een complex geheel. We bevinden ons op het moment van schrijven van dit projectplan voor veel onderdelen in een oriëntatiefase. Belangrijke randvoorwaarden zijn nog niet uitgekristalliseerd. Er moeten veel onderdelen en te behalen resultaten nog nader gedefinieerd worden. Er zijn eerste begrotingen opgesteld en er zijn plannen voor fondsenwerving. Veel geld moet nog worden gevonden.

Tegelijkertijd liggen hier ook evenzoveel kansen om vanuit een focus op het projectdoel alles in samenhang te bezien en stukje voor stukje te realiseren. Voor elk onderdeel geldt dat het een plek heeft in het totale ontwikkelingsproces:

Waarom dient, in het licht van het projectdoel, dit onderdeel op dit moment in het proces gerealiseerd te worden?

Welke voorwaarden dienen voorafgaand noodzakelijk gerealiseerd te zijn ten behoeve van de ontwikkeling en uitvoering van dit onderdeel op dit moment?

En: is het benodigde budget om dit onderdeel te realiseren, beschikbaar? En zo niet, hoe regelen we dat het er wel komt?

Bij iedere stap zullen dit essentiële vragen zijn waarop adequate antwoorden gevonden zullen dienen te worden. De geplande fasering zoals beschreven in hoofdstuk 9 is daarbij een belangrijke richtlijn en hulpmiddel.

Organisatie

Stichting Hof van Brederode Vianen

Ten behoeve van de reconstructie en de exploitatie van de historische tuinen behorende bij het voormalige kasteel Batestein is op 19 april 2017 de Stichting Hof van Brederode Vianen opgericht. Het bestuur van de Stichting Hof van Brederode Vianen is verantwoordelijk voor de uitvoering van het project.

Bestuur en kerngroep

Er is een enthousiaste en actieve kerngroep van 11 personen. Uit de kerngroep is een driekoppig bestuur voortgekomen. Het principe van de Stichting is om de persoonlijke kwaliteiten van de afzonderlijke leden tot hun recht te laten komen ten bate van het stichtingsdoel. Alle beslissingen worden door de plenaire groep genomen, met in acht name van de eindverantwoordelijkheid van het bestuur. Ten behoeve van de gewenste intensieve samenwerking met de gemeente is er ook een ambtelijke vertegenwoordiger aangesloten bij de kerngroep.

Werkgroepen

Op basis van de geformuleerde missie, kernwaarden, uitgangspunten, het projectdoel en de afgeleide doelstellingen (zie hoofdstuk 6) zijn zes werkgroepen ingesteld met ieder hun eigen verantwoordelijkheid:

- de tuinwerkgroep
- de werkgroep financiën
- de werkgroep vrijwilligersbeleid
- de werkgroep dagbesteding en arbeidstoeleiding
- de programmawerkgroep
- de werkgroep communicatie.

In de werkgroepen nemen verschillende leden van de kerngroep plaats, afhankelijk van hun expertise en passie. Zij leveren het inhoudelijk materiaal voor de menings- en besluitvorming in de bijeenkomsten van de kerngroep.

De tuinwerkgroep houdt zich bezig met inrichting en onderhoud van de tuin, zorgt voor afstemming met afnemers (horeca, buurt, etc.) over te verbouwen groenten, fruit, bloemen en kruiden, doet voorstellen voor nieuwe eindproducten en heeft nauw contact met de werkers in de tuin.

De werkgroep financiën houdt zich bezig met begroting, fondsenwerving en financiële verantwoording.

De werkgroep vrijwilligersbeleid houdt zich bezig met het werven van vrijwilligers en coördineert vrijwilligers in afstemming met de tuinwerkgroep.

Bij de verschillende manifestaties in 2016 en 2017 is gebleken dat bij bewoners grote belangstelling bestaat om zich aan te melden als vrijwilliger. Er bestaat een lijst van 25 potentiële vrijwilligers. Zodra het project daadwerkelijk van start gaat zal contact gelegd worden met degenen die zich al eerder aangemeld hebben en zullen nieuwe vrijwilligers geworven worden.

De werkgroep dagbesteding en arbeidstoeleiding houdt zich bezig met het onderhouden van de contacten met zorginstelling(en) waarmee wordt samengewerkt en met de coördinatie van de inzet van mensen met een handicap en/of mensen in een arbeidstoeleidingstraject.

De programmawerkgroep onderhoudt contacten met scholen, musea, natuur- en historische verenigingen en initieert en organiseert in samenwerking met hen educatieve activiteiten.

De werkgroep communicatie houdt zich bezig met de communicatie met de omgeving van het project (bewoners, gemeente, Oasen, potentiële vrijwilligers, potentiële bezoekers, e.d.) en met de promotie van de Hof van Brederode.

9. Aanleg in fasen

De reconstructie van de kasteeltuin Hof van Brederode Vianen zal naar verwachting meerdere jaren in beslag nemen maar is wel te onderscheiden in een aantal grove stappen. Omdat nog onduidelijk is wanneer met de uitvoering kan worden gestart zullen naast onderstaande fasering op de tuin al activiteiten plaatsvinden om de tuin bekendheid te geven en geïnteresseerden mee te nemen in de voortgang. Deze activiteiten staan niet in dit plan beschreven,

Voorbereidende fase

Budget

Voor elke activiteit dient een toereikend budget beschikbaar te zijn.

Contracten, vergunningen, samenwerkingsovereenkomsten en nutsvoorzieningen

Voor er echt gestart kan worden dienen de samenwerkingsovereenkomsten, de vergunningen, en de aanvraag nutsvoorzieningen te zijn geregeld

Onderzoek grond

In deze fase wordt de grond onderzocht. Hoe is de samenstelling, zuurgraad en structuur en is er drainage noodzakelijk op het terrein? Er worden afspraken gemaakt met Gemeente, Waterschap en Oasen over het verbreden van de grachten, de afstemming met de waterputten, het ophogen van de tuin, de erfafscheidingen en aanleg van eventuele verharde paden.

inmeten van de tuin

Aan de hand van de historische etsen van de tuin worden de talud, paden en plantvakken uitgezet. Dit gebeurt in de oorspronkelijke Rijnlandse voet.

Schetsontwerp

De schetsontwerpen worden vastgesteld voor de verdere invulling van de tuin. Komt er water en licht in de tuin? Hoe worden de tuinvakken ingedeeld? Welke latwerken en ornamenten komen er in de tuin? Waar worden ze gemaakt? Van welk materiaal? Wat zijn de eisen m.b.t. belvédère? Hoe worden de grote paden verhard en hoe de paden in de tuinvakken? Welke kantopsluitingen worden er gebruikt? Hoe en waarmee wordt structuur geboden in de plantvakken? Hoe worden de plantvakken afgebakend? Waar komen er bogen, hoe zien deze eruit?

Aanbeveling en Advies

De plannen worden voorgelegd aan het Comité van Aanbeveling

Kostenraming

Aan de hand van de uitwerking van het schetsontwerp wordt de kostenberekening aangescherpt.

Mijlpaal: ontwerp klaar; startpunt fondswerving

Realisatie

Grondwerk fase 1

Nutsvoorzieningen worden gelegd, de gracht verbreed; tuin, belvédère en rondeel worden opgehoogd. De drainage wordt aangebracht

Erfafscheidingen

Er worden voorzieningen getroffen opdat het terrein in nachtelijke uren kan worden afgesloten.

Verhardingen

Doorgaande paden en verhoging voor belvédère worden verhard met een natuurlijke en bij het tijdperk passende verharding. Kantopsluitingen tussen paden en tuinvakken worden gelegd. Het wandelpad door de fruitboomgaard aangelegd. Het voorplein voor de ontmoetingsruimte en kas wordt aangelegd. In de tuinvakken wordt de padenstructuur aangebracht.

Bouwkundige werken 1

De tijdelijke container / keet wordt geplaatst. Ontmoetingsruimte en kas krijgen hun vorm.

Bodemverbetering

Nu de structuur van de tuin aanwezig is, gaat de aandacht naar de bodem. Aan de hand van een bodemtest wordt de structuur verbeterd en de grond bemest. Het uitgangspunt is de grond zoveel mogelijk met rust te laten. Waar onkruid moet verdwijnen wordt de grond bedekt met karton, stro en/of compost. Bemesting wordt met biologische compost (oorsprong bekend) en/of natuurlijke bemesting (bijvoorbeeld lavagruis en organisch materiaal) gedaan.

Beplanting 1

Fruitbomen en windsingels worden geplaatst.

Bouwkundige werken 2

In deze fase worden latwerken gemaakt en geplaatst, wordt het prieel op het rondeel geplaatst en krijgen fonteinen en ornamenten hun plekje. Boogconstructies worden aangebracht. De tijdelijke voorziening wordt geplaatst en aangesloten op nutsvoorzieningen

Beplanting 2

De patronen van de parterres worden aangebracht.

Buxus, Taxus, en/of Japanse hulst wordt geplant om de tuin zijn vaste contouren en structuur te geven.

Omgeving

Het terrein gelegen tussen de huizen van het Hofplein en de parterres wordt opgeknapt.

Mijlpaal: structuur tuin gereed

Voorbereidingen op exploitatieJaarplan

In overleg met de plaatselijke horeca wordt moestuinplan opgesteld. Zaai- en plantgoed wordt besteld

Beplanting 3

De eerste jaren wordt een bedekkende beplanting toegepast zoals pompoenen (of een groenbemester?)

Als de bodem tot rust is gekomen worden meerjarige planten, bollen en kruiden geplant en gezaaid overeenkomstig het beplantingsplan.

Groenten worden gezaaid overeenkomstig het jaarplan

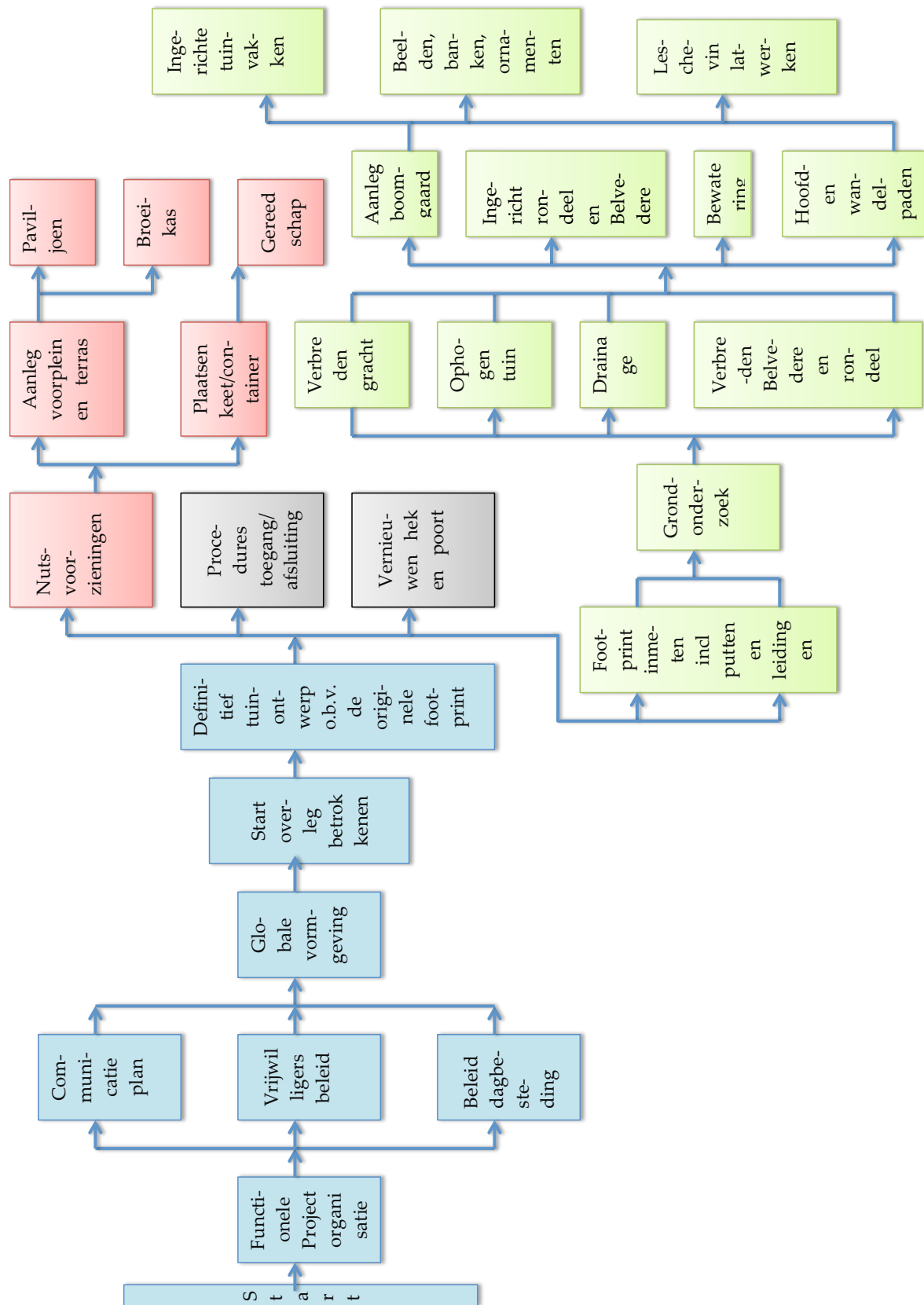
Tuinmeubelen

Verspreid over de tuin worden bankjes geplaatst zodat de bezoeker optimaal kan genieten van de tuin.

Tot slot

In afwachting van de definitieve vormgeving zullen een paar tuinvakken al worden gebruikt als moestuin, waardoor al enige inkomsten kunnen worden gegenereerd.

Schema fasering

10. Risico's en Bedreigingen

Continuïteit in het beleid van de gemeentelijke overheid

De gemeente Vianen omarmt zoals eerder aangegeven (zie pag. 13) dit burgerinitiatief. Per 1 januari 2019 gaat de gemeente Vianen fuseren met de gemeenten Leerdam en Zederik.

Het is zaak de Hof van Brederode Vianen en de betekenis van deze tuin goed te positioneren ten opzichte van de zich ontwikkelende nieuwe gemeentelijke verhoudingen.

Continuïteit van de omvang van de groep vrijwilligers

De tuin heeft naar schatting minimaal 30, maar liefst meer vrijwilligers nodig. Het op peil houden van de omvang van de groep vrijwilligers heeft voortdurend aandacht nodig. We denken dit te onderhouden met behulp van het CiVIQ model.

Budget voor projectontwikkeling en exploitatie

Voldoende en tijdige financiering om de ontwikkeling van het project en de exploitatie van de tuin op gang te brengen en te continueren. Dit zal een voortdurend punt van aandacht dienen te zijn voor de werkgroep financiën en het bestuur.

Kwaliteit van de grond

De kwaliteit van de grond dient door bemonstering van het terrein geïnteriseerd worden, zodat onvoorziene vervuiling in kaart gebracht wordt. Evenzo zal er met zorg worden omgegaan met materialen die op het terrein worden gebruikt en de kwaliteit van de grond niet mogen beïnvloeden.

Veiligheid

De veiligheid van vrijwilligers en deelnemers dagbesteding wordt gewaarborgd door uitsluitend te werken met materiaal en gereedschap dat voldoet aan de richtlijnen van de branche. Voor vrijwilligers en deelnemers dagbesteding zal de stichting een goede aansprakelijkheidsverzekering afsluiten.

Overlast door ongenode bezoekers

Het terrein zal overdag bemand worden door deelnemers dagbesteding en vrijwilligers. Voor de avondlijke en nachtelijke uren noodzakelijk de mooie tuinen te beschermen tegen ongenode bezoekers. Afsluitbare hekken zijn een zinvolle oplossing. Vernielingen en dergelijke, kunnen op deze wijze worden voorkomen. De vrijwilligers en de buurtbewoners zullen door middel van een roulerend schema, gedurende het gehele jaar, garant staan voor de afsluiting in de avonden. Zowel voor Oasen, de buurt en de tuinen zelf, lopen de belangen hieromtrent parallel.

11. Begroting

Begroting (excl. BTW) prijspeil. 1-1-2017

1.	Grond	Kosten
	Verbreden gracht naar 4 meter (1), ophogen tuin (2) en verbreden belvédère (3)	80.000,--
	Optioneel: bodemonderzoek technische staat en vervuiling (15.000,--)	PM
	Draineren tuinvakken en omgeving	20.000,--
	Bewateringssysteem aanleggen (naar voorbeeld Muiderslot	12.000,--
2.	Toegang en afsluiting (4)	
	Voorkant: 40 meter smeedijzeren hek (vervanging Heras-hekwerk) met daarin als hoofdtoegang een royale dubbele looppoort tussen poeren	50.000,--
3.	Voorplein met terras	
	Voorplein van tweedehands hardgebakken klinkers, overgaand in grindverharding, voorzien van cunet met rolstoeltoegankelijk pad, grinddelen afgebakend met banden van cortenstaal.	52.100,--
4.	Gebouwen	
	Vergunningen	5.000,--
	Bouwkeet of container voor tijdelijk gebruik voor opvang, opslag, e.d.	3.000,--
	Entreegebouw/ontmoetingsruimte (5) incl. nutsvoorzieningen	100.000,--
	Broeikas	100.000,--
	Inrichting, inventaris	30.000,--
5,	Hoofd- en wandelpaden van 13 voet (4,08 m.) breed (6)	
	Hoofd- en wandelpaden van rond grind voorzien van cunet, afgebakend met cortenstaal	81.000,--
6.	Tuinvakken	
	Bodemonderzoek	1.000,--
	Inmeten tuin	1000,--
	Tuinontwerp	1000,--
	Paden naar tuinvakken van 6,5 voet (2,04 m.) breed	11.310,--
	Paden tussen tuinvakken	10.500,--
	Aanleg en beplanting 5 parterres	50.000,--
	Vijvers, waterbassins, beelden/vormbomen in midden parterres (7)	25.000,--
	Berceau (loofgang) tussen tuinvak 1 en 2 inclusief beplanting (7	20.000,--
7.	Belvédère en ronddeel met prieel	
	Verhard wandelpad	37.000,--
	2 rijen haagbeuk of eenstijlige meidoorn (8)	10.000,--
	Trappen van metselwerk: zw- uiteinde belvédère, vanaf ronddeel, en	45.000,--

	van plein naar wandelpad tuin	
	Zijkanten belvédère (talud)	10.000,--
	Prieel Leschevin replica met banken (9)	25.000,--
	Verharding	5.000,--
8.	Leschevin-latwerken	
	2 Leschevin-poorten (9)	40.000,--
9.	Beelden, banken, zitobjecten e.d.	
	8 kleine putti's langs paden	1.000,--
	1 ornamentele bank	3.000,--
	8 Parkbanken	8.000,--
10.	Boomgaard tussen talud en gracht	PM
11.	Gereedschap en materialen	<u>10.000,--</u>
	Totaal	846.910,--

Toelichtingen bij de begroting

1. Verbreden gracht

In de tijd van de oorspronkelijke kasteeltuin was de gracht breder dan hij nu is en liep direct langs het talud van de belvédère. Indien de gracht verbreed wordt tot aan de voet van de belvédère vervalt de tot nu toe geplande boomgaard met oude fruitbomen. Om wegspoelen van grond tegen te gaan is mogelijk beschoeiing nodig. Die is nu niet aanwezig in de gracht om de voorziene Hof van Brederode Vianen, wel in de gracht achter de Brederodestraat.

2. Ophogen tuin

Ophogen vanaf tuinen bebouwing tot aan de gracht. Mogelijk kan de grond die vrijkomt door grachtverbreding hiervoor benut worden.

Eerste oriëntatie op ontwerpeisen:

- Grondkwaliteit, bodemvruchtbaarheid
- Rijplaten bij zwaar materieel

3. Ophogen en verbreden belvédère

1,5 meter hoog boven de tuin, va 12-17 meter breed aan de basis en 8 tot 13 meter breed aan de bovenkant.

4. Toegang en afsluiting

Het bestaande Heras-hekwerk aan de voorkant wordt vervangen door één doorlopend smeedijzeren hekwerk van 2 meter hoog vanaf huis nr. 17 tot aan het pomphuisje, slechts onderbroken door een royale hoofdtoegang, bestaand uit een smeedijzeren hekwerk met dubbele looppoort tussen twee forse poeren met fundering. Voor het bestaande en onlangs vernieuwde hekwerk aan de oostkant kan een haag geplaatst worden. Langs de grachtenkanten komt geen hek. Achter de huizen komt een natuurlijke afbakening.

Eerste oriëntatie op ontwerpeisen:

- Gesmeed hekwerk
- Hek moet afsluitbaar zijn
- Kleur en vorm moet passen bij nagestreefd tijdsbeeld
- Ruime toegang voor groot vervoer Oasen

5. Entreegebouw/Ontmoetingsruimte

Eerste oriëntatie op ontwerpeisen:

- Aandacht voor positie gebouw Oasen t.o.v. ontmoetingsruimte en kas

6. Hoofd- en wandelpaden

Eerste oriëntatie op ontwerpeisen:

- Aandacht voor rolstoeltoegankelijkheid
- Aandacht voor belastbaarheid hoofdpaden voor zwaar vervoer

7. Vijvers, waterbassins, beelden, vormbomen en berceau

Eerste oriëntatie op ontwerpeisen:

- Aandacht voor tijdsbeeld en duurzaamheid van gebruikte materialen

8. Twee à drie rijen haagbeuk of eenstijlige meidoorn

Eerste oriëntatie op ontwerpeisen:

- In verband met de maximaal toegestane worteldiepte wordt gekozen voor bomen met een breed horizontaal wortelstelsel zonder penwortel.

9. Prieel Leschevin replica en Leschevin-poorten

Eerste oriëntatie op ontwerpeisen:

- Rijnlandse voet als meeteenheid
- Duurzaamheid gebruikte materialen

Exploitatie

Uitgaven		Inkomsten	
Bestuurskosten - Administratie - Verzekering - Fondsenwerving - Attenties	250,--	Opbrengsten uit tuin - Abonnementen: (Groente, fruit, kruiden, e.d.) - Pluktuin - Kasverkoop - Contracten horeca Kindermoestuinen	2.000,-- 500,--
Tuin - Onderhoud - Onderhoud & vervanging gereedschap - Aankoop zaden e.d.	1.000,-- 100,-- 400,--	Verhuur - Ontmoetingsruimte - Winterstalling planten	1200,--
Gebouw - Afschrijving - Onderhoud, vervanging & schoonmaak	2.500,-- 100,--	Activiteiten - Educatieve projecten - Rondleidingen - Streekmarkten	1.000,--
Nutsvoorzieningen - Gas, water, stroom	1.800,--	Theeschenkerij,/winkel - Verkoop streekproducten	1.000,--
Dagbesteding - Koffie, thee, limonade, e.d.	500,--	Overige inkomsten - Inkomsten derden - Donateurs, giften, fondsen en schenkingen. - Adoptie bomen - En andere creatieve ideeën	1.850,--
Activiteiten - Educatieve projecten	100,--		
Theeschenkerij, winkel	500,--		
Communicatie - Website - Promotie - Papier e.d.	100,-- 100,-- 100,--		
Totaal	7.550,--	Totaal	7.550,--

12. Mogelijkheden Voor Vriendschap En Donateurschap

Om het initiatief voor de reconstructie van de Hof van Brederode te steunen en het project mogelijk te maken kunt u ons helpen met de volgende mogelijkheden voor vriendschap en donateurschap.

- U kunt donateur worden d.m.v. een eenmalige donatie
- U kunt donateur worden d.m.v. een periodieke donatie met een minimale inleg van €5,-- per maand of een veelvoud hiervan. Vanaf een donatie van €10,-- per maand neemt de stichting de kosten van een notariële schenkingsakte voor haar rekening.
- U kunt donateur worden door een lening te verstrekken

We kijken met u ook graag naar andere opties

Voor alle vrienden van de kasteeltuin wordt jaarlijks een open dag georganiseerd met een rondleiding en uitleg over de vorderingen, vergezeld van een hapje en drankje

13. Monitoring en evaluatie

Het Bestuur van de Stichting is eindverantwoordelijk voor het projectplan, de voortgang van het project en monitoring en evaluatie.

Tijdens de uitvoering van het project staan de voortgang en de bewaking van het project standaard op de agenda van de geregelde overleggen van de kerngroep. Op die manier wordt zorg gedragen voor toetsing van de stand van zaken aan de te behalen resultaten zoals geformuleerd in het projectplan.

Halfjaarlijks wordt de stand van zaken vastgelegd en geëvalueerd.

Bijlage 1

Beeldschets Hof van Brederode

Hoe ziet de 'hard landscaping' van de tuin er straks uit?

- Bij de Entree (tussen pompgebouw Oasen en Hofplein 17) wordt het Heras-hekwerk vervangen door een fraai smeed-hekwerk dat passend is bij een historische tuin (voorbeeld: entree bij kasteel Amerongen); de hoogte van het hek is royaal, dat wil zeggen: geen laag hekje van 90 cm of een meter, zoals standaard, maar een relatief zwaar geproportioneerd hekwerk van ten minste 2 meter, met een dubbele looppoort van 3 meter of meer. Er wordt gebruik gemaakt van oude bouwmaterialen en bij voorkeur handgesmeed smeedwerk. Het kleurgebruik is aangepast op tijdsbeeld.
- Hoofdtoegang via poort, tussen twee forse poeren (zuilen waar hekwerk in scharniert), is nieuw of hergebruikt. Dit is het visitekaartje van de kasteeltuin: hier adverteren we de tuin als attractie, hier heeft de bezoeker het gevoel dat hij een bijzondere plek betreedt. De poort maakt nieuwsgierig naar wat er verderop te beleven is en benadrukt de 'hof' die de tuin ook voorheen geweest is. Toen een privé lusthof die afgeschermd werd.
- De poort geeft toegang tot een voorplein: verhard met hardgebakken stenen (bij voorkeur oud gebruikt materiaal. (geen betonklinkers of ander modern materiaal).
- Verharding kan overgaan in grindverharding, bij voorkeur riviergrind in verschillende diameter, en ligt als een grote passe-partout om de hardgebakken stenen heen. Om het grind op de plaats te houden wordt er gewerkt met een afbakening van cortenstaal.
- Aan dit plein staat het 'gebouwtje', de uitvalsbasis voor dagbesteding, een plek voor opslag materialen/meststoffen, een ruimte voor ontvangst van allerlei aard (lezingen, kleine horeca, promoten historie&Vianen etc.);
- Het gebouw is noodgedwongen eenvoudig, maar kan toch uitstraling hebben: houtskelet met gepotdekselde planken (zwart kan werken, maar een subtiele kleur ook; een kleur bijvoorbeeld die we als 'huiskleur' kiezen en waar ook de latwerkjes, tafels, banken, bewegwijzering, klimsteunen, hekjes en poortjes in uitvoeren). De huisstijl kan in de kleuren van de Brederodes zijn. Het gebouw representeert de 17de of vroeg 18de eeuw.
- Gebouw wordt bedekt met antieke pannen (oude bouwmaterialenboer) en voorzien van klassieke ramen (hoger dan breed en met roedeverdeling). Verder zou de hoofdgevel een mooie afwerking kunnen hebben in de vorm van een klok (oude landgoedtuinen hebben vaak een uurwerk voor de tuinlieden en andere arbeiders), centraal in een driehoek/timpaan in de

topgevel. Makelaars en mooie boeiboorden (accolades, kartels, 'kantwerk') kunnen ook helpen om het een aantrekkelijk gebouwtje te maken, dat goed past in een historische context. Uitvoering door een lokale aannemer.

- Ook een broeikas kan een plek vinden aan/op het voorplein. Los van de functionaliteit van 'seizoenverlenger' en opslag voor kuipen met exotische planten (zowel van Stichting Hof van Brederode Vianen als van –betalende- klanten die winteropslag zoeken voor hun planten), kan de kas een meer ornamentele functie krijgen als zit/verblijfsruimte. Met toepasselijk 'luchtig' meubilair (bistrostoeltjes, sierlijke metalen of rotan meubels, bijvoorbeeld van kringloopcentra) kan dit een echte aanwinst worden om groepen in te ontvangen, thee in te schenken of bij slecht weer tuinproducten in te verkopen. De broeikas is ook de plaats waarin winteractiviteiten voor dagbesteding kan plaatsvinden.
- Vanaf het voorplein geeft een trap toegang tot de lagergelegen tuin. Van daaruit lopen paden om en tussen de parterres. Dit zijn zandpaden of paden voorzien van zeer fijn grind of een combinatie daarvan. Ze zijn niet verhard, maar zijn van aangestampte grond op een stevig cunet bijv. DuoMix. Deze oplossing past bij een historische omgeving en is aanzienlijk minder kostbaar dan klinkerverharding. De loop van de paden (en daardoor ook de bedden/parterres) worden gezekerd met metalen banden van cortenstaal. Onderhoud aan de paden is relatief goed uitvoerbaar doordat ze geharkt kunnen worden (zowel traditioneel als milieuvriendelijk; er is niets zo romantisch als een net geharkt tuinpad!). Dat betekent immers dat er geen bestrijdingsmiddelen noodzakelijk zijn voor het onontkoombare onkruid. Op klinkerpaden zal dit continu een probleem vormen en is verwijderen van onkruid erg tijdrovend.
- De Leschevin-latwerken die teruggebracht kunnen worden, van duurzaam hout, staan op die plekken waar ze echte blikvangers zijn: bijvoorbeeld op een kruispunt van twee paden en symmetrisch in het ontwerp van de tuin. Langs het voorplein staat een Leschevin-palissade (soort pergola met togen erin, die begroeid is met klimplanten), die het plein afscheidt van de tuin maar er wel een doorkijkje op geeft. Dat geeft spanning en trekt de bezoeker verder de tuin in. Bij bouwwerken in de tuin wordt gewerkt met de lokale maateenheid.
- In één of meer parterres ligt in het midden een vijver of staat een beeld. In principe kan het originele ontwerp gevolgd worden van de prent van Allaerdt. De vijvers kunnen ook (grote) vogeldrinkbakken zijn, of een waterbassin met waterspuiters eromheen. Verticale elementen zoals sculpturen, water stralen, latwerken en vormbomen zijn zeer belangrijk voor de beleving van de tuin. Het geluid van klaterend water was een element dat zeer gewaardeerd werd in de classicistische tuin en het brengt een extra dimensie die veel sfeer geeft. Bovendien bedienen we met waterelementen allerlei diersoorten die we naar de tuin willen trekken. Een derde voordeel is dat forse waterbassins kunnen helpen met bewateren van de vakken. Als er bij

droog weer regelmatig vanuit de stadsgracht wordt bijgevuld, kunnen de bassins gebruikt worden om gieters mee te vullen. Keerzijde zijn de kosten voor de aanleg van een (waterdichte) bak en pompsysteem, maar die zijn mogelijk minder hoog dan ze op het eerste gezicht lijken (heel geschikt onderdeel om te laten sponsoren misschien). Ten behoeve van de waterrijke elementen wordt een bewateringssysteem van natuurlijk water vanuit de gracht aangelegd.

- De beelden in de parterres moeten van opvallend formaat zijn om tot hun recht te komen. Om de 17^e-eeuwse sfeer op te roepen, zijn klassieke vormen bijvoorbeeld een dolfin, een forse vaas, een godin, een (Hollandse) leeuw of een mythisch dier. Kleine putti's kunnen sfeermakers worden langs de paden, bij de ingang of op het voorplein. Replica's worden regelmatig aangeboden op veilingen. Ook weer een onderdeel dat zich goed kan lenen voor sponsoring.
- Op de belvédère, de verhoging om de parterres, loopt een zand/grindpad. In en om het rondel is de verharding wat edeler, bij voorkeur hardgebakken stenen of lokale verhardingsmaterialen, of bijvoorbeeld een patroon van keien die in cement zijn gelegd. Een gimmick zou kunnen zijn om in het patroon de data van de oude en de nieuwe versie van de tuin te vereeuwigen, al dan niet in combinatie met de initialen van Johan Wolfert. Erg decoratief en onderhoudsarm.
- Het rondel wordt uitgerust met een prieel van ca 4x4 of 5x5 meter. Het mooiste zou zijn om dat ook van overeenkomstig latwerk te maken als de Leschevin-replica's. Een zes- of achthoekige vorm is fraaier en authentieker dan vierkant. Vanaf het rondel leidt een trap naar de parterre. Het rondel benadrukt de oorspronkelijke functie die het uitkijkpunt in de oude tijd is: een plek om op de vakken neer te kijken en de tuin als ontwerp te bewonderen. Zo lang je tussen de parterres staat is het perspectief heel anders en kun je het geheel van het patroon niet overzien.
- De trap kan van aangestampte grond binnen een raamwerk van bielzen of cortenstal, om diepe (niet hoge) treden te maken, worden gemaakt. Vroeg of laat gaan dit soort constructies wel verzakken. Om dat te voorkomen kan worden gekozen voor een gestort fundament met daarop tweede hands hardstenen treden. Een goedkoper alternatief dat nog steeds decoratief oogt, is het metselen van een trap met (goed vorstbestendige) bakstenen. Dat laat ook ruimte om wat te spelen met het ontwerp en met kleine poeren of versieringen. Daarvoor is wel een vakman nodig, maar die kunnen we ongetwijfeld lokaal sourcen.
- Banken/zitobjecten zijn belangrijk om de tuin op een moderne manier te kunnen beleven maar zijn best lastig authentiek te maken. In de 17^e eeuw waren de zitplaatsen (bijvoorbeeld die op Het Loo) extreem ornamenteel en groot: zware beeldhouwwerken met allegorische afbeeldingen, meestal geschilderd in een opvallende kleur. Deze zou geplaatst kunnen worden

op het hoger gelegen terras achter de tuinkas met uitzicht op de tuin Een relatief eenvoudige versie, met een soort omlijsting van 'trellis', gekruist latwerk, kan gebruikt worden voor de parkbanken langs de wandelpaden. Het kan ook leuk zijn om zelf wat ontwerpen te maken van eenvoudige picknickbanken en die bijvoorbeeld versierde onderstellen te geven. Dat is in twee dimensies goed uitvoerbaar en kan – met onze huiskleur erop- heel aantrekkelijke zitplekjes opleveren.

- Parterre-omranding, de heggen/afbakening voor de patronen in de parterres, worden heel bepalend voor het effect en de sfeer van de tuin. Omdat we moeten laveren tussen mooi en functioneel kan het een idee zijn om voor elk van de vijf vakken een andere oplossing te kiezen, maar wel met overeenkomstige dimensionering en stijl: het ornamentele plantenvak met traditionele buxus (of vervanger), één moestuinvak met liguster, één moestuinvak met klimophegjes, één moestuinvak met santolina of lavendel en het kruidenvak met houten omranding zoals op het Muiderslot. Het voordeel van een schakering is dat het niet onevenwichtig wordt doordat niet álles hetzelfde is, maar sommige delen wel. Door 5 alternatieven te kiezen wordt meteen duidelijk dat dit een bewuste ontwerpkeuze is. Alles met houten kisten doen lijkt mij niet voldoende overtuigend als replica van een historische pronktuin.
- De bodemopbouw/- bescherming verdient extra aandacht. Materiaal dat ingebracht wordt dient geschikt te zijn voor gebruik in een waterwingebied, de aanwezige grondsoort, bodemvruchtbaarheid en het ecologisch biologisch tuinieren. Bij grondverzet dient de grond beschermd te worden tegen kapotrijden.

Bijlage 2

Beplantingsplan (volgt)

Bijlage 3

Te behalen resultaten

Hieronder volgt een overzicht van de per afgeleid doel te behalen resultaten en de daartoe uit te voeren activiteiten

Functionerende (project-)organisatie

Resultaat 1 Beschreven en geaccepteerde projectorganisatie

Activiteiten

- Gezamenlijk vaststellen missie, kernwaarden en uitgangspunten.
- Beschrijven en gezamenlijk vaststellen projectorganisatie.
- Invullen projectorganisatie.
- Uitvoeren projectplan

Tijdige beschikbaarheid van benodigde budgetten

Resultaat 2 Budget voor minimaal noodzakelijk regulier onderhoud

Activiteiten

- Jaarbegroting(en) voor regulier onderhoud opstellen.
- Financiering organiseren (Oriënteren, keuzes maken, actie ondernemen, vastleggen).

Resultaat 3 Budget voor te behalen resultaten per projectjaar/fase zoals beschreven in het projectplan

Activiteiten

- Begrotingen per jaar/fase opstellen.
- Financiering organiseren (Oriënteren, keuzes maken, actie ondernemen, vastleggen).

Resultaat 4 Budget voor het eerste implementatiejaar na de projectperiode

Activiteiten

- Begroting opstellen.
- Financiering organiseren (Oriënteren, keuzes maken, actie ondernemen, vastleggen).

Volledig volgens de in het projectplan beschreven specificaties opgebouwde en ingerichte tuin

Resultaat 5 Ontwerp tuin

Activiteiten

- Globale vormgeving
- Originele footprint bepalen
- Oriëntatie op mogelijkheden.
- Ontwikkelen Programma van Eisen.
- Definitief ontwerp

Resultaat 6 Nutsvoorzieningen

Activiteiten

- Oriëntatie op mogelijkheden.

- Ontwikkelen Programma van Eisen.
- Aanvragen
- Uitvoeren

Resultaat 7 Verbrede gracht

Activiteiten

- Oriëntatie op mogelijkheden.
- Ontwikkelen Programma van Eisen.
- Haalbaarheid vaststellen.
- Ontwerpen en uitvoeren

Resultaat 8 Grondonderzoek

Activiteiten

- Oriëntatie op mogelijkheden.
- Ontwikkelen Programma van Eisen.
- Haalbaarheid vaststellen.
- Uitvoeren

Resultaat 9 Opgehoogde tuin

Activiteiten

- Oriëntatie op mogelijkheden.
- Ontwikkelen Programma van Eisen.
- Haalbaarheid vaststellen.
- Ontwerpen en uitvoeren.

Resultaat 10 Aangelegd drainagesysteem

Activiteiten

- Noodzaak bepalen
- Oriënteren op mogelijkheden.
- Ontwikkelen Programma van Eisen.
- Ontwerpen + vaststellen ontwerp.
- Aanbrengen systeem.
- Testen en in gebruik nemen.

Resultaat 11 Verbrede belvédère en rondel

Activiteiten

- Oriëntatie op mogelijkheden.
- Ontwikkelen Programma van Eisen.
- Haalbaarheid vaststellen.
- Ontwerpen en uitvoeren.

Resultaat 12 Footprint inmeten, positie putten en leidingen bepalen

Activiteiten

- Oriëntatie op mogelijkheden.

- Ontwikkelen Programma van Eisen.
- Haalbaarheid vaststellen.
- Ontwerpen en uitvoeren.

Resultaat 13 Aangelegd bewateringssysteem

Activiteiten

- Oriënteren op mogelijkheden.
- Ontwikkelen programma van Eisen.
- Ontwerpen + vaststellen ontwerp.
- Aanbrengen systeem.
- Testen en in gebruik nemen.

Resultaat 14 Aangelegd voorplein met terras

Activiteiten

- Oriënteren.
- Ontwikkelen Programma van Eisen.
- Haalbaarheid vaststellen.
- Ontwerpen + aanleggen.

Resultaat 15 In gebruik genomen container

Activiteiten

- Oriënteren.
- Ontwikkelen Programma van Eisen.
- Haalbaarheid vaststellen.
- Ontwerpen + plaatsen

Resultaat 16 Aangeschafte gereedschappen en materialen

Activiteiten

- Oriënteren.
- Ontwikkelen Programma van Eisen.
- Haalbaarheid vaststellen.
- Ontwerpen + aanschaffen

Resultaat 17 Geregelde toegang en afsluiting

Activiteiten

- Oriëntatie op mogelijkheden.
- Ontwikkelen Programma van Eisen.
- Vaststellen.
- Invoeren

Resultaat 18 Vernieuwen hek en poort

Activiteiten

- Oriëntatie op mogelijkheden

- Ontwikkelen Programma van Eisen
- Haalbaarheid vaststellen
- Ontwerpen
- Plaatsen

Resultaat 19 In gebruik genomen Paviljoen

Activiteiten

- Oriënteren.
- Ontwikkelen Programma van Eisen.
- Haalbaarheid vaststellen.
- Ontwerpen + plaatsen.

Resultaat 20 In gebruik genomen broeikas

Activiteiten

- Oriënteren.
- Ontwikkelen Programma van Eisen.
- Haalbaarheid vaststellen.
- Ontwerpen + plaatsen.

Resultaat 21 Aangelegde hoofd- en wandelpaden en tuinvakken

Activiteiten

- Oriënteren.
- Ontwikkelen Programma van Eisen.
- Haalbaarheid vaststellen.
- Ontwerpen + aanleggen.

Resultaat 22 Ingerichte boomgaard

Activiteiten

- Oriënteren.
- Ontwikkelen Programma van Eisen.
- Haalbaarheid vaststellen.
- Ontwerpen + inrichten.

Resultaat 23 Aangelegde en ingerichte belvédère met rondel

Activiteiten

- Oriënteren.
- Ontwikkelen Programma van Eisen.
- Haalbaarheid vaststellen.
- Ontwerpen + aanleggen.

Resultaat 24 Ingerichte tuinvakken

Activiteiten

- Oriënteren.
- Ontwikkelen Programma van Eisen.

- Haalbaarheid vaststellen.
- Ontwerpen + aanleggen.

Resultaat 25 Geplaatste Leschevin-latwerken

Activiteiten

- Oriënteren.
- Ontwikkelen Programma van Eisen.
- Haalbaarheid vaststellen.
- Ontwerpen + plaatsen

Resultaat 26 Geplaatste Beelden, banken, zitobjecten, e.d.

Activiteiten

- Oriënteren.
- Ontwikkelen Programma van eisen.
- Haalbaarheid vaststellen.
- Ontwerpen + plaatsen

Functionerend vrijwilligersbeleid

Resultaat 27 In uitvoering genomen Beleidsplan vrijwilligersbeleid

Activiteiten

- Oriënteren.
- Ontwerpen Beleidsplan.
- Vaststellen Beleidsplan.
- In uitvoering nemen Beleidsplan Vrijwilligersbeleid.

Functionerend beleid dagbesteding en arbeidstoeleiding

Resultaat 28 In uitvoering genomen Beleidsplan dagbesteding en arbeidstoeleiding

Activiteiten

- Oriënteren.
- Ontwerpen Beleidsplan.
- Vaststellen Beleidsplan.
- In uitvoering nemen Beleidsplan dagbesteding en arbeidstoeleiding.

Functionerend Communicatiebeleid

Resultaat 29 In uitvoering genomen communicatieplan

Activiteiten

- Oriënteren (doelgroepen, mogelijkheden)
 - Ontwerpen communicatieplan.
 - Vaststellen communicatieplan
 - In uitvoering nemen communicatieplan
-